

RUNOILIJÄ KALLION JA kirjailijatar Wacklinin talo

Ystävänä A. W. Bergh eli "Pärin vörmestari" taisi ensimmäisenä kiinnittää huomioni niihin moninaisiin historiallisiin muistoihin, jotka kätkeytyvät Liskon perikunnan kivitalojen suojiin Oulun kaupungin keskustassa. Olin kyllä tottunut ajatukseseen, että puiston puoleinen talo oli Franzénin talo, ja muistan aikaisemmin olleeni taipuvainen uskomaan, että se olisi ollut myös erään Frans Mikaelin kotitalo. Inhimillinen erehdys, kun ottaa huomioon, että Veikko Antero Koskenniemi taisi kuollakin siinä uskossa. Tiedolla sinänsä ei tietenkään ole suurta merkitystä, mutta onpahan tullut siltäkin tuokin asia tarkistetuksi.

Ape Bergh ei kuitenkaan tyytynyt näihin tietoihin. Voisi sanoa, että hän tunkeutui esi-franzénilaiseen aikaan, jota tuossa Kirkkokadun ja Kajaaninkadun talossa edustivat vielä pohjakerroksen muurit, vahvasti edustivatkin ja edustavat vielä tänä päivänä. Niiden muurien varassa olleen talon oli vuodesta 1782 omistanut edellisenä vuonna kaupparmiehen oikeudet saanut Samuel Gustaf Bergh. Hän oli syntynyt Oulussa, lukeutunut lakia Upsalassa ja toiminut lyhyen aikaa virkamiehenäkin kotikaupungissaan, mutta kääntynyt sitten kaupparmiehen, laivanomistajan ja ravintoloitsijan ammattiin. - Kun ei muistini ruvennut ihan joka kohdassa pi-

tämään, otin esille lehden, johon A. W. Bergh kirjoitti tästä esi-isästensä. Siinä mainitaan, että kauppias Bergh solmi kolmannen avioliittonsa tässä Ison Kirkkokadun varrella olleessa talossaan, ja siinä sitten syntyi 20 vuoden odotuksen ja siis kolmannen naimiskaupan jälkeen hänen toinen poikansa. Elettiin vuotta 1805. Poika sai kasteensa nimen Samuel Gustaf. Kasteen toimitti itse rovasti Anders Kiekovius, ja kummeina olivat itse maaherra ja ritari Adolf Edelsvärd ja hänen vapaaherratarpuolisonsa.

Samuel Gustaf Bergh tunnetaan Suomen kirjallisuudessa runoilijana Kalliona. No, tämä sanoo jo jotain yhdelle ja toiselle taivastelijalle. Viljo Tarkiainen, muistelen, nimittää Kalliota Suomen suomenkielisistä taide-runoilijoista ensimmäiseksi: "Pois meni merehen päivä, Pöijes kullana keränä" tai "Oi, Te pohjolan kesäiset yöt, jona aurinko loistaa".

Siinä on siis kovaonnisen laulajan kehto keinunut.

Lapsuutta suojasivat kovat kivimuurit, tarmokas isä ja menestyvä talous. Mutta 1810 loppupuoli isä-Samuelin armonaika. Muistaakseni jo samana kuolinvuonna talo siirtyi kauppaneuvos Johan Franzénille, joka siis omisti sen 1822-vuoden hirveän tulipalon hävittäessä kaupungin. Palon jälkeen laadittiin Oululle

uusi asemakaava, tämä nykyinen ruutukaava. Ensimmäisen luonnoksen piirsi oululainen maanmittari, jonka nimi ei nyt muistu mieleen. Sitten tämä vaikea tehtävä siirtyi suuriruhtinaskunnan pääkaupunkiin, Helsinkiin, josta kuuluisa Ehrenström lähti varta vasten Ouluun asiaan ja olosuhteisiin tutustuakseen. Myöhemmät polvet ovat sitten ruvenneet puhumaan Engelin asemakaavasta, vaikka Engel tietävästi ei Oulussa käynyt-kään, liekö paljon muuta tehnyt-kään kuin pistänyt nimensä tähän tärkeään paperiin.

Siinä asemakaavassa oli joka tapauksessa Esplanadipuistikko sillä paikalla, missä nyt on Franzénin puisto. Näin oli karttaan merkitty 1824 (5), vaikka kävikin sitten niin, että kun siihen puoli vuosisataa myöhemmin laitettiin puisto, siitä tuli-kin runoilija Franzénin nimikkopuisto.

1829 puhuttiin siis virallisissa papereissa Esplanadipuistikosta ja sen varrella olleesta kauppaneuvos Franzénin talosta. Ja nyt saamme äskettäin ilmestyneestä lehdestä lukea, että tähän taloon liittyy myös runoilija Kallion aikalaisen Sara Wacklinin nimi. Näin Artturi H. Snellman eli Virkkunen. Hän nimittää kertoo jo 1897-vuoden Joukahaisessa (XI), että kun Sara Wacklin viimeisen kerran palasi kotikaupunkinsa Ouluun, mikä ilmeisesti tapahtui 1829, aloitti hän Oulussa tyttökoulun ja tämä koulu sijaitsi Franzenin talossa mainitun Esplanadipuistikoksi nimitetun puiston (npaika)n varrella, nykyinen osoite Oulus-

sa Liskon talo, Kirkkokatu 2.

Kun nyt ehdotetaan, että tämän kovaseinäisen kivitalon julkisivuun laitettaisiin Wacklinin mamsellin muistolaatta, siis hänen ja hänen koulutoimensa muistolaatta, uskon, että minun lisäksi moni muukin asiaa kannattaa. Kirjailijatar Wacklinilla, Suomen ensimmäisellä kirjailijattarella, on muistokivensä mainion Ainolan edustalla, mutta opettaja Sara Wacklin ansaitsee oman muistolaattansa keskelle kaupunkia, sitä suuremmalla syyllä, kun talo, jossa hän on asunut ja työskennellyt, kuuluu kaupungimme harvoihin sekä historiallista että rakennustaiteellista arvoa omaaviin.

Nyky-oululaisista tietysti vain ainharva tietää jotain Sara Wacklinista, mutta tietoja saa, kun menee Ainolaan ja lukee. Hänen "Hundrade minnen" eli "Sataisia muistelmia" sensijaan ei saa, omaksi ainakaan, mutta kirjastossa kyllä. Sara Wacklinin koulut olivat luku sinänsä, tämä Franzénin talossa toiminut tyttökoulu vielä lukujen luku, vai mitenkään, oululaiset tyttökouluatteen esitaiteilijat ja taisteilijoiden työn jatkajat!

Olisikohan se laatta sitten laitettava tähän Kirkkokadun puolelle vaiko siihen Järventakusen professorin toimiston ovenpieleen? Manaan kaikki silmäntekevät usuttamaan Oulu-seuraa tai soroptimistia tai — ketä hyvänä, kunhan äkkiä syntyy.

P a n u

P.s. Ei kai vain joku väitä minun joskus ennenkin puhuneen — tästä talosta?